

blumizdovastvo.rs

Mori Ponsovi, argentinska spisateljica rođena u Buenos Ajresu, odrasla je i školovala se u Peruu i Venecueli gde je u mladosti bila vrlo uspešna publicistkinja u značajnoj reklamnoj agenciji. Kasnije je studirala filozofiju u Bostonu, SAD, i magistrirala političke nauke, da bi, po povratku u Buenos Ajres, život u poslovnom svetu zamenila novinarstvom, prevodilaštvom i književnošću. Nekoliko godina je bila glavni urednik avagardnog časopisa *Lamujerdemivida* (*Ženamogživota*) koji je pod njenom upravom dobio nagradu „Hulio Kortasar” kao najbolji argentinski časopis za kulturu i umetnost. Slovi kao *rara avis* argentinske književnosti jer piše svedenim stilom i jezikom bez epiteta, prožetim ironijom, dijametralno suprotnim tipično latinoameričkom baroknom diskursu. Umesto tematskog i stilskog oslanjanja na domaću baštinu, često poseže za izražajnim sredstvima drugih sredina (npr, američki prljavi realizam, haiku) da bi stvorila dela koja kreativnošću i univerzalnošću prevazilaze svoje naizgled autofikcijsko polazište. Skoro sva njena dela ovenačana su domaćim i međunarodnim nagradama: za debitantsku knjigu pesama *Enemigos afuera* (*Neprijatelji napolje*) dobila je nagradu Ministarstva kulture, a za roman *Abundancia* (*Obilje*) međunarodnu nagradu „Letra SUR”. Od ostalih dela valja istaći dva romana: *Se busca un amigo* (*Traži se jedan prijatelj*) i *La nueva vida de Valdi Bonetti* (*Novi život Valdija Bonetija*), proglašena je za knjigu godine u Venecueli. *Okāsan* je delo kojim je postigla dosad najveći uspeh, prihvaćeno kako od kritike tako od čitalaca; za par godina knjiga je doživela desetinu izdanja u Argentini, a prevedena je i objavljena na mnoge jezike. Adaptirana u kultnu pozorišnu predstavu za koju se već dve godine traži karta više, knjiga će uskoro dobiti i svoju filmsku verziju koja se upravo snima u Argentini i Japanu. (B.A.)

b

Mori Ponsovi
OKĀSAN

Dnevnik putovanja
jedne majke

edicija

KIRKA (knjiga br. 34)

sa španskog preveo

Branko Anđić

uredništvo

Aleksandar Šurbatović

Tamara Krstić

Tijana Janković

lektura

Anja Marković

korektura

Milica Brkić

naslov originala i prava

Okāsan, © Mori Ponsowy, 2019;

© 2019, Penguin Random House Grupo

Editorial, S.A.

雲
を
り
を
り
人
を
や
す
め
る
月
見
か
な

*Kumo ori ori
hito wo yasumeru
tsukimi kana*

Macuo Bašo (1644–1694)

*Oblaci ponekad
da se predahne
od toliko punog meseca*

Mesec dana pre svog dvadeset prvog rođendana, moj sin jedinac otišao je da živi u Tokio. Izborio se za stipendiju japanske vlade da tamo studira. Do tada smo uvek živeli zajedno. Uvek sami, u raznim zemljama. Ono što sledi je hronika mog putovanja kada sam prvi put otišla da ga posetim. Tada sam, takođe, prvi put putovala u Japan. Nije mi namera da na ovim stranicama govorim o jednoj zemlji. Želim da ispričam ono što sam proživela za tih četrnaest dana.

dan 0

narita

sa druge strane sveta

Tokio je po položaju antipod Buenos Ajresa. Kad bi bio malo istočnije, bio bi bliže. Kad bi bio malo zapadnije – takođe. Kad je u jednom gradu podne, u drugom je ponoć. Letela sam trideset šest sati da do tamo stignem.

Na aerodromu Narita, pošto sam pokupila prtljag, idem do šaltera gde kupujem kartu za kombi koji vozi u grad. Devojka koja me uslužuje pokazuje vrata kroz koja treba da izađem i upozorava me: polazi se u 18.50. Gledam na sat: preostaje mi deset minuta. Imam vremena da odem do kupatila i umijem se. Kad dođem u 18.48 na označeno mesto, kombi upravo pristiže. Šofer koristi par belih rukavica da smesti moj prtljag i potom ih menja za drugi, takođe beli par, da u njima vozi. Krećemo u času kada sat prestaje da pokazuje 18.49 da bi označio 18.50. Tačno tog sekunda.

Već je noć. Auto-putevi izgledaju kao scenografija nekog futurističkog filma. Svuda je tišina. Mada pretpostavljam da je to vreme najveće saobraćajne gužve, vrlo je malo vozila. Osećam da lebdim. Ne znam da li idemo brzo ili kao na usporenom snimku. Nijedan reklamni pano ne kviri pogled.

Za sat ću se sastati sa svojim sinom. To je zemlja gde je odabrao da studira, da sebe otkrije, da sebe izmisli. Sin me čeka. Za sat ću biti s njim.

tokio
susret

Kao da je saučesnik u nekoj priči koju joj niko nije ispričao, ali koju ona već zamišlja, devojka na recepciji hotela se osmehuje kada izgovorim svoje ime. „Vaš sin je već došao”, kaže i smesta mi daje ključ od sobe. Ne traži mi pasoš, niti da ispunim neki formular. Da li i ona, baš kao ja, priželjkuje taj susret, ili u ovoj zemlji nije potrebno pokazivati silne isprave kud god se krene?

Pozivam lift. Kad se otvore vrata, zakoračim da uđem i gotovo se sudarim s nekim mladićem koji je pak zakoračio da izađe. Gleda me u oči. Iznenaden je. Gledam i ja njega. Sada se smeje. To je Mati! Kosa mu liči na mišje gnezdo, deluje vrlo mršavo, a njegov ten, koji je uvek bio izrazito beo, sad je smeđe boje. „Nisam te prepoznala”, kažem mu. „Pa dobro, bar me pozdravi”, kaže on i opet se nasmeje. Ispuštam kofer. Ne govorimo više ništa. Zagrlimo se pred liftom.

Tek tada – kad udahnem miris njegovog vrata, taj miris koji prepoznajem, tek tada, kada pomilujem kosu, sad pretvorenu u gnezdo; tek tada, kad osetim njegova rebra koja se ističu od tolike mršavosti – shvatam da sam putovala preko pola sveta da bih doživela ovaj trenutak. To su tišina i bliskost koje me hrane. Ne želim da se ovaj zagrljaj ikad okonča. Ovo je moj sin. Sad sam s njim.

tokio

noć u šimbašiju

„Sad smo na istom”, kaže Mati kasnije, kad izađemo iz hotela. Nasumično šetamo po Šimbašiju. To kaže jer i on prvi put dolazi u ovaj deo grada, pa ćemo zajedno da ga upoznajemo. Hodamo po vrlo uskim, vijugavim ulicama samo za pešake, osvetljenim lampionima od pirinčane hartije i bezbrojnim vertikalnim neonskim plakatima koje ne mogu da dešifrujem. Ima stotine malih lokala za jelo i piće. Većina osoba koje vidimo su vitki ljudi, obučeni u crne pantalone i bele košulje. Zovu ih *salary man*, tumači mi Matijas: „Ljudi koji rade za fiksnu platu.” Upravo suprotno od onoga o čemu on sneva za svoj život.

Uvek smo bili dobri saputnici. Nigde ne žurimo. Radije upoznajemo manje toga i dajemo vremena doživljajima da nas osvoje i prožmu. Ne govorimo mnogo: posmatramo. Čak i ove prve noći, iako se mesecima nismo videli, šetamo u tišini. Šta god bilo ono što moramo jedno drugom reći, može da sačeka.

Prestajemo da budemo „na istom” čim kročimo na jedno mesto da jedemo: ne mogu da pročitam jelovnik, ne razumem šta kažu hijeroglifi što pokrivaju zidove, ne znam kako da pitam bilo šta. Lokal je pun ljudi, ali mi smo jedini zapadnjaci. Shvatam da u ovoj zemlji – gde deca moraju da uče punih petnaest godina sopstveni jezik pre no što se osposobe da čitaju i razumeju ono što je napisano u novinama – mogu sa drugima da se sporazumevam samo preko svog sina. Ja sam ga naučila da govori: *ma-ma; dr-vo; ku-ća*. Sada je on taj koji za mene govori.

Molim ga da kaže devojci koja nas služi da mi se dopada njena ogrlica. Ona izgovara nekoliko reči i skida je preko glave. „Kaže da ti je poklanja”, prevodi Mati. Devojka pruža ruku ka meni. Ogrlica, na dlanu njene otvorene šake.

dan 1

tokio

stanica tokio

„Ovde se hoda levom stranom”, kaže Mati kad smo sišli stepenicama i ušli u podzemnu železnicu, i povlači me za odeću k sebi. Danas prvo odlazimo iz Šimbašija do stanice Tokio, jedne od najvećih u gradu, da kupimo karte za *Šinkansen* – 新幹線, superbrzi voz – kojim ćemo se voziti dva dana kasnije. Nije dovoljno reći da je na stanici mnoštvo ljudi. Nije dovoljno reći da, uprkos tome, vladaju tišina i red. Ne nalazim, takođe, reći da opišem koliko je ogromna ta stanica: penjemo se i silazimo stepenicama, hitamo osvetljenim tunelima, promičemo pored trgovina, prelazimo preko središnjih prostora iz kojih kreće i gde se susiće osam, devet, deset hodnika. Činjenica da su glavne naznake ovde ispisane i zapadnjačkim slovima ne pomaže da se snađem. Avajičo, Ogavamači, Ičigaja, Kagurazaka, Tošimaen, Gokokudži: ništa od toga mi ne zvuči poznato.

Ljudi se oblače pažljivije nego u Buenos Ajresu. Žene mi deluju krajnje elegantno. Trideset tri je stepena i niko ne ide u papučama. Bez obzira na godine, svi su mnogo više pokriveni od ono malo zapadnjaka koje srećemo.

S vremena na vreme, Mati zastaje da pročita neki natpis i smesta nastavlja put. Plašim se da ga ne izgubim u tolikoj gužvi. Ili, bolje rečeno, plašim se da se ja ne izgubim. Ali zar nisam već izgubljena? Zar nisam već izgubila kotvu koja je taj mali bio za mene sve donedavno? Otkad je otišao od kuće, moj život protiče na jednoj zamršenoj stanici podzemne železnice na kojoj ne znam odakle kreću vozovi ni kuda idu. Kad bih želela, i to sa grdним naporom, mogla bih da pokušam da odgonetnem mapu koja se širi preda mnom i da iscrtam put. Ali ne želim. Odlučila sam da otvorim vrata neizvesnosti. Nema više kotvi. Hoću da naučim da živim kao da sam ponovo mlada. Kao moj sin. Bez straha. U slobodi.

tokio

ručak u jednom *izakaja baru*

Matiju novac ne pretiče. Stipendija koju je dobio od japanske vlade pokriva školovanje na univerzitetu, smeštaj u studentskom domu gde živi, put u Japan i nazad, u Argentinu, kad završi studije, zdravstveno osiguranje i mesečnu sumu koja je dovoljna za hranu i prevoz. Ništa mu ne nedostaje, ali mu ništa i ne pretiče. Jede *bento* – 弁当, porciju hrane za jednu osobu, koja se prodaje u kutijici i obično sadrži pirinač, ribu ili piletinu, i neko povrće – što za sitninu kupuje na bilo kojoj pijaci. I Kafka Tamura, jedan od onih krutih i zagonetnih Murakamijevih likova, takođe je običavao da se hrani *bentom*. Raduje me pomisao da će Mati, barem dok sam ja ovde, jesti i nešto drugo.

Šetamo po Šibuji – 渋谷区, Spokojnoj dolini – jednoj od najgušće naseljenih četvrti Tokija. Okruženi smo oblakoderima koji ne liče na one iz bilo kog drugog grada. Providne, asimetrične, lagane kule. Zdanja u obliku kapsule ili po uzoru

na geometriju drveća. Sva različita i neočekivana. Jesu impozantna, ali istovremeno toliko istančana da deluju takoreći ljubazno. Nema u njima razmetljivosti severnoameričkih oblakodera. Ne teže da izazovu neki utisak. Tu su, otmeni i tihi, kao priroda. Ni bulevar kojim šetamo ne liči na bulevare Njujorka ili Buenos Ajresa. Ovde nema saobraćaja i motori automobila jedva se primećuju. Niko ne trubi.

Na jednom uglu skrećemo udesno i veliki grad najednom ostaje iza nas. Nalazimo se u uskoj pešačkoj ulici koja me podseća na istočnjački srednji vek. Sećam se drugog Murakamijevog romana: trenutka kada, nasred auto-puta, Aomame izlazi iz taksija, silazi niz neke pomoćne stepenice i neočekivano se nađe tamo gde će kasnije otkriti paralelni svet. Takav je Tokio: sprega prošlosti, sadašnjosti i budućnosti koja više liči na stanje sna nego na budnost.

Ulazimo da ručamo u *izakaju* - neformalno mesto gde se jede i pije. Lokal je tako mali da u njega staje samo šest osoba. Ima drveni šank u obliku slova „L”, sa dve klupe s jedne strane i četiri sa druge. Imamo sreće da su upravo dva mesta u sredini prazna. Mati čita jelovnik, pita nešto čoveka za šankom, koji služi i takođe kuva, dodaje pića i pere sudove. Ostala četiri gosta nas pitaju odakle smo, šta radimo, zašto smo ovde. Kuvar donosi na jednom tanjiru *jakitori*, a na drugom *jakiniru*. To su ražnjići piletine i mesa, ali sa ukusom đumbira, meda, dobrodošlice. *Itadakimasu*, kaže Mati, i stavlja jedan ražnjić

u usta. Kuvar stavlja na šank tanjir s krckavim račićima, drugi sa gljivama i jedan s tofuom. Matijas jede i govori. Ili, bolje rečeno, proždire i govori. On, koji je obično bio ćutljiv u prisustvu odraslih, sada se baš raspričao. Povremeno mu dodirujem ruku. „Šta kažu?“, želim da znam. „Zašto se smeju?“ Kratko mi objašnjava: nema vremena da jede, da govori i da prevodi simultano. Saznajem da je svako od njih četvoro došao sam, da se, iako sada živo razgovaraju, međusobno ne poznaju i da se vrlo verovatno neće opet sresti. Na jednom kraju šanka je gospođa od preko sedamdeset godina, a kraj nje devojka od dvadesetak, koja radi u nekom časopisu. Druga dvojica su *salary man* koji pokušavaju da me nešto pitaju na engleskom i navaljuju da popijem još piva, mada ja samo želim da i dalje gledam i slušam svog sina.

Oiši, oiši, kažu, jednom pa iznova. Kad ustanemo da produžimo put, svi protestuju. Kažu da smo njihovi gosti i ne dopuštaju nam da platimo. Mati se pozdravlja sa svakim ponaosob klimanjem glave. Oponašam ga. *Arigatou gozaimasu*, kaže on. *Arigatou*, kažem ja, i izgovaram svoju prvu reč na japanskom. *Arigatou gozaimasu*, kažu i oni. Hvala. Hvala. Hvala.